

GÂND NOU

EMPIRISM CRITIC

de N. Niculescu

La noi se obsează promovarea unor curente literare sau se încearcă bruscarea altora, sau se dau anumite tendinți. Fie că sunt sau nu proprii, sau chiar adaptabile concepției noastre.

Și acestor curente li se zice „occidentale” adică civilizate. La aplicarea lor nu se ține seama de starea noastră intelectuală, sau mai bine, de capacitatea de a traduce influența, adăugită de aportul personal, al nostru, care trebuie să reliefeze nota specifică.

Europeismul literar aiurea ca și la noi, se șapă adânc dar nu teimeinic din cauza falsei interpretări — totuși, este o școală admirabilă pentru generația nouă, deschizând căi de cunoaștere a artei universale, fără a împiedeca întoarcerea către o producție ca reflex al frământărilor noastre de cultură, numai întârzie o manifestare proprie.

Sempele au început să se arate prin acea stabilire cu trecutul nostru literar. Se publică studii asupra unor autori deveniți clasici (Eminescu, Creangă, St. o Iosif) fie ele făcând prea pronunțat caracter critic și biografic, tot din aceștia se scot ediții noi, iar constatarea, dacă sunt primite devine inutilă tocmai pentru că fenomenul se prezintă ca o necesitate.

Aceiaș căutare a puteri creiatoare, proprii, se face în eseurile altor cercetători, fragmentare, dar serioase, — deși nu sunt publicate în volume, Starea de paralizare e menținută de tembelismul literar al câtorva streini și asta poate fi afirmată chiar cu acuzația de a fi antisemit, deși nu în cadrul acesta judecăm producția de artă.

Drumul de apucat este egal ; fie revenirea la semănătorism (a rămas doar d. M. Sadoveanu) fie opusul acestuia (cel care n'a produs decât un volum de critică) sau „gîndirismul” ortodox al d-lui Crainic (păcat că nu e definit odată !) sau în fine orice realizare artistică indiferent de influență, dar care să poată păși către univeralitate și firește și în patrimoniu nostru ca un produs al unui *artist român*. Să *închidă sinteza spiritului românesc*.

Un Gr. Alexandrescu, Eminescu Creangă, Caragiale, Cerna, apoi Rebreanu, Sadoveanu, deși în viață, au făcut dovada unor posibilități de creiere ce poate depăși hotarele.

Admițind toate curente actuale, complete sau necomplete, nu se cere altceva decât artă. Oare ce se întâmplă, Cutare *literat* pășind către o nuanță imită neîndemânatec, e artificial, Dar tot la acest *literat*, (în jurul căruia se face mult șgomot) în producția lui găsești părți care închid adevărată artă ; deci concepție. Numai în aceste părți îl socoti poet ; restul nu privește.

Poate acești oameni ar eși, din starea această, s'ar regăsi pe ei — dar li ajută o sumă (nu o seamă)

de critici lipsiți de cel mai mic sens de obiectivitate științifică. Dau naștere unor critice ce nici literatura nu sunt (asta ar înălța). Bunioară am cetit într'o revistă care prin titlul său înglobează întreaga activitate literară din țară, și asta în câteva numere, cum doi scriitori, autori a două romane bune, își făceau critică, reciproc. Or'cine își poate imagina ce critică face un romancier adevărat. Exemplul își are explicația în complexul social,

În genere lipsește o călăuzire cu scopul de a converți la obiectivitate, pentru a putea nimici stârpiturile pretinse artistice, necum promovarea lor în patrimoniul național artistic. Criticii îi revine acest rol. Căci acolo unde este inexistentă sau paralizată (cum e la noi) valorile sunt extrem de reduse.

O critică productivă care să dărîme idolii falși, ai artei.

N. Niculescu

AȘTEPTĂRI ÎN SOARE

. . . Dimineață pe aleele cimitirului
 Cu inima plină de somn și bănci pătate.
 Din roșii aripioare umbra trandafirului
 Urcător, sărută cinci cruci strâmbе, uitate.
 Tăcere, te vor lua îngeri să-ți scuture vasul,
 Zangăt de ploaie pe-un verde bronz de merișor.
 Albii brazi, în joc te chiamă lovind stele'n ceasul
 Mut, când mătrăg-nă pare orice merișor.
 În cimitirul părăsit de toți se ghemuie
 Gândurile cum dumnezeu urzi pământul
 Cîntecul de fier al greerilor tot chiuiuie
 Ca trestiele morți ce le suflă vântul.

Ioan Georgescu

Din volumul „Cântece din umbră”, care va apare

NAȚIONALISMUL

Este, în cea mai înaltă accepțiune, o complexitate de sentimente care solidarizează pe individ cu pământul pe care s'a născut și cu neamul ale cărui aspirații le poartă. E rezultatul transmiterii instinctive, pe deoparte al fericirilor, pe de alta a suferințelor ce au predominat veacuri dearindul sufletul antecendenților dispăruți și totuși vii în conștiința celor rămași, cari, cu orice sacrificii, le păstrează crucea continuității și a conservării idealului lor.

„Naționalism” accentuat nu întâlnim decât din vremea Revoluției Franceze, fără ca prin aceasta să ne închipim că până atunci nu ar fi existat un sentiment corespondent. Il găsim alcătuint fibrele din care s'au țesut marile idealuri ale diferitelor comunități sociale cu aceleași identități de origine.

Dacă astăzi se găsește așa de bine explicat, e fiindcă în el s'a cristalizat tot ceace o națiune are mai sfint.

N'a fost decât naționalismul, acel îndemn unanim care a determinat pe frații desparțiți vremelnice să lupte și să reușească culminând cu Vecinica Unire.

Acelaș naționalism, ne impune datoria esențială

de a păstra ceace am moștenit cu aceeași intensitate de entusiasm, cu care a fost înălțuit.

Dacă există falșități, cari dau o altă explicație lucrurilor decît cea adevărată, justificând, voit, anumite fapte prin naționalism, acestea sunt de o însemnătate atît de infimă, încât pier strivite de puterea realității.

Nimic nu se poate justifica prin sine însuși decît naționalismul. „Naționalist“ nu se poate atașa oricărui nume de cetățean, ca orice adjectiv, ci, acest cuvânt, este asemenea unei coji care înfășoară vulcanul acțiunii și numai acelui îns i se cuvine, a cărui căldură sufletească contribuie la mărirea energiei naționale.

Nu se poate pretinde oricui a-și zice naționalist, dacă nu găsește nimerit să-și exprime gândirea în limba națiunii care l-a produs și, iarăși, nu se poate pretinde celor ce nu simt plăcerea de a-și cunoaște în tîi pămîntul de care, organic se simte legat.

Un control care să verifice puritatea naționalismului îl găsim întotdeauna într'un animator și păstrător al directivelor firește, ce se confundă cu epoca roză a vieții fiecăruia: tinerețea.

Există o strînsă corelație între aceasta și naționalism pentrucă, ea, reprezintă elanul de viață în care pulsează voința ce nu permite alte preocupări decît acelea plămădite din suferințel și efortările proprii în drumul progresului.

Reprezintă naționalismul integral, iubind specificul și propagându-l în toate direcțiile.

Numai prin încrederea în forțele noastre spirituale ne vom putea face misionarii naționalismului creator, prin care vom evidenția superioritatea rasei noastre servind prin aceasta exemplu generațiilor viitoare.

N. Caravan

„ADELA” — CARTEA DRAGOSTEI

După „Copilul cu trei degete de aur” romanul prim al d-lui Mihalache Dragomirescu și „Bizu” — autopsihografia d-lui Eugen Lovinescu, apare — în sfârșit — „Adela” d-lui Garabet Ibrăileanu,

Trei cărți scrise de trei critici.

„Copilul cu trei degete de aur” nu comportă, nu merită a fi citită și comentată.

„Bizu” merită și s'a bucurat de oarecare atenție din partea comentatorilor și foiletoniștilor cari se ocupă cu literatura.

„Adela”, de curând apărută, a fost recenzată și — într'o oarecare măsură — chiar discutată.

„Adela” este o carte, intitulată roman, pentrucă are — cu chiu cu vai — peste două sute de pagini.

Subiectul ?

S'ar putea spune că-i foarte simplu. Dacăm spune și noi la fel, ar însemna că n'am citit-o.

Adela este o femeie de peste douăzeci de ani. Măritată, a dat divorț imediat după căsătorie. Ea iubește. Iubește pe Codrescu, bărbat de patruzeci de

ani. Codrescu o iubește și el pe Adela. Nici ea, însă, și nici el nu îndrăznește să destăinue adevărul, adică iubirea. Trăind în vacanță unul aproape de celălalt, fiind prieteni din copilărie, el se crede prea bătrân pentru ea, ea se crede prea tânără, deși păreau făcuți unul pentru altul. Timpul trece, vacanța se sfârșește, și cartea se incheie după ce o despărțire — artistic redată — pune punct întâlnirilor și plimbărilor diurne ale femeiei — Adela cu bărbatul — Codrescu.

În întreaga literatură românească n'am întâlnit o dragoste mai înflăcărată și mai nemanifestată, ca în cartea d-lui Ibrăileanu.

Este o dragoste celestă. O dragoste în care numai ochii și numai gândurile vorbesc.

Codrescu, inima lui, *percepe* că este iubit, nu îndrăznește însă să creadă o asemenea fericire.

Adela, inima ei, *percepe* deasemeni că este iubită, nici ea însă nu îndrăznește să creadă.

Acest moment rar, unic, sublim chiar, este redat de d. Ibrăileanu, în "Adela".

Vălvățiile sentimentelor amative au un maximum, când dragostea este într'adevăr sublimă.

Un maximum, când sufletul nu cere decât suflet, și nu trup, un maximum când două inimi trebuie să fie la monopatie.

Svârcolirile interioare, transmisia lor telepatică, fac din Adela un tip de femeie ideală — deci ireală, și din Codrescu tipul de bărbat ideal — deci tot ireal.

Deaceia „Adela” nu va place multor cititori și cititoare. „Adela” este cartea în care nu are loc nici un raport sexual; niciunul măcar. Dela „Amantul doamnei Chatterley” la „Adela” este o depărtare enormă: sunt opuse absolut diametralmente. „Amantul doamnei Chatterley” nu numai că avea descrise câteva raporturi sexuale, dar chiar le și provoca. „Adela” tocmai dimpotrivă.

Iată atâtea calități ale acestei cărți și indirect ale d-lui Ibrăileanu.

Dar a enumăra numai calitățile, a căuta calități într'o carte, este apanajul exclusiv al criticei de București, și vom căuta să nu călcăm în urma acestor critici dela „centru”.

„Adela” d-lui Ibrăileanu are și defecte.

„Adela”, mai înainte de orice alte obiecțiuni, nu este un roman: o carte de psihologie, oricât de bine scrisă, nu poate fi un roman, pentru motive arătate mai demult în altă revistă.

„Adela” are și umplutură: probabil exigențe de ordin editorial.

„Adela” are pe Codrescu, un erou cu o acțiune incompatibilă, (de nu era doctor și plimbat în străinătate, pela legații ar fi fost mult mai verosimil).

„Adela” este scrisă de un critic și nu de un literat. Vocabularul este atât de variat, atât de cosmopolit, încât pare că d. Ibrăileanu și-a tradus cartea din franțuzește, din langajul de azi al Parisului.

Desigur nu numai acestea sunt toate defectele cărții „Adela” mai sunt și altele.

Totuși „Adela” este o carte bună.

Este o carte din care s'ar putea face un bun roman, este o carte care ne face cinste și care certifică puterea de observație a d-lui Ibrăileanu și de descriere a psihologiei amative.

Pompiliu Ionescu

REVENIRE

Pământ plămădit cu plâns,
 Pământ plâns în cânt,
 Pământ sfânt !
 Te vrem, pământ
 Fără scânduri !
 Fără cânturi !
 Te-am ocolit mereu
 Și eu,
 Și el,
 Noi toți.
 De ale tale porți
 Ne-am depărtat cu spaimă
 Și'n taină.
 Ne-am răspândit

. . . . .
 Pământ trudit !
 Curând ne vei avea
 În casa ta.

Mircea Georgescu

SPOVEDANIL...

Apa vremii își mină liniștită — ca un râu —
 azurul undelor pe vad.

Isvorul iubirei, limpede ca un strop de cer pitit
 în bob de rouă, a început să-și turbure cleștarul, ca
 lacul argintul.

Trandafirul sufletului nu-și mai cunoaște petalele
 și mărgăritarul gîdurilor pribege își scutură mereu,
 unele după altele, perlele luminilor...

Garoafa inimei și-a încredințat legănările născu-
 te de zefirul simțirilor.

Ca un brad răsturnat de vinturi, suat desrădăci-
 nat cu sufletul și locul nu mi-l mai pășesc.

O, nu...

Strunele sufletului ca o bubă mă dor și plîng.

Fecioara aia, cu ochii blinzi ca sufletul și albaș-
 trii ca două hîrburi de cer scăpate'n copci de apă, a
 apucat încolo și nu s'a mai întors...

S'a dus cu lăcrămioara inimei mele, animată la
 butoniera sufletului...

Și locul gol mă doare...

Și părul ei din spic de soare, cu bucele în vînt,
 m'a salutat zîbind angelic, desmierdîndu-se șăgalnic
 pe umeri vanilați de crin.

Salutul de adio...

Fața ei albă ca o „regina nopții pe care înmu-
 gurise floarea unei bunătăți cerești, era atît de ilumi-
 nată...

Și buzele ei micuțe ca o fragă și parfumate cu
 un fruct oprit, pe care încolțise sămînța unui zîmbet
 trandafiriu, erau atît de dumnezești.

Graiul ei înrodit de melodii și înfrățit cu al meu
 în nopți tirzii, pe aceleași căi, m'a fermecat ca o trișcă
 și m'a împietrit.

Muzicalitatea lui și plînea bunătății ei...

Scoica urechii mi-i plină și ghiocul sufletului.

Toate mi-s pline de spovedanii/e ei, de simțirile, de durerile ei...

Mi-s pline și cum mă dor...

Și s'a dus fecioara stelară, cu ochi de viorele și sini de viorele și sini de lumină, fără să mai vie.

S'a tot dus încolo, în larg de zare, furindu-mi i-nimă și gânduri și tot...

Incolo, departe...

Iar eu — stejar desfrunzit — am rămas la răscruce de drumuri, sub clopot de cer, să aștept, să sânger în ploaia vremi, fără inimă și fără gânduri...

Așa, gol și pustiu, ca un măceș palmuit de vînt, în toamna săracă și vîlătă.

Th. Merai

GÎND PENTRU TINE...

Lilie

Ai zîmbit cu buze calde, și sincer,

Cu gînd de fecioară, —

Nu mie — ci lui.

Treceam visînd iubire-ți,

Pe alei galbene de toamnă

Prin frunze de ceară

Cu chipul de lut.

Ai suris iar, —

Nu mie ;

Dar eu am primit sărutarea

Cu buze sinceri și moi.

Ion Tadeu

CRITICI ȘI CREATORI

Există în țara noastră ca și aiurea două categorii de literați : criticii și creatorii.

Mai acum cinci zeci de ani pe când trăiau Eminescu sau Titu Maiorescu aceste două clase se diferențiau : creatori, munceau ani de zile, la alcătuirea unui volum pentru a-l da apoi pradă condeiu-lui nemilos al criticilor.

Astăzi avem alte vremuri, Cititorilor doritori de variație li s'a creat sau mai curînd i sa introdus ce va nou: occidentalismul.

Dar occidentalismul este de calitate inferioară sau așa pare a fi reprezentant de unii adepți ai săi, Producția este și astăzi fecundă. Față de acele timpuri mult mai fecundă. Această producție după cum am spus mai sus este de calitate indoioasă. Creatorii noștri existenți au un obicei care dela un timp încoace a devenit vițiu : de a lansa pe piață câte un nou volum cam la două luni.

Calitatea acestor volume trimestriale e de discu-ta cu câteva excepții .

Rezultă de aci dar că această clasă a literaților nu are figuri reprezentative.

Cealaltă clasă a criticilor e formată din oameni practici.

Dar volumele fiind de calitate inferioară, aceștia

pe simplul principiu că „timpul costă bani” nu le mai fac critici sau dintr'un motiv oarecare le fac favorabile incurajând acest curent al occidentalismului.

De câțeva vreme se observă o nouă clasă ; aceia a criticilor creatori care numără printre intemeratorii ei pe d-nii Dragomirescu, Lovinescu, Ibrăileanu, s'a constatat însă, cu durere că nici această clasă nu este mai, presus de celelalte.

Rămâneam la o concluzie bine definită, aceia că nu avem creatori și nici critici deci, ne este neapărat necesară o regenerare a ambelor clase de literată.

Iancu Ionescu

IN NOAPTE

Noaptea se lasă cu neagră petală,
Pustiu fără margini, tăcere mortală.
Drumul e singur, fântâna pustie
Greerii cântă melancolie . . .
Cruce de piatră de vremi urgisită
Plânge'n tăcere, înăbușită.
Vântul începe ; plopii s'agită
Cântarea'i înceată în jale topită.
In albia strimță râul se sbate,
In ochiuri spumoase și negre de noapte.

George Popescu

CRONICA

N. TCACIUC-ALBU : LI-TAI-PE. VERSURI
EDITURA ICONAR CERNAUȚI 1933

Intr'un volum de o tehnică ireproșabilă ne prezintă un mânuchiș de poezii chinezești traduse, d. M. Tcaciuc -Albu. Afară de d. Al. Stamatiad, nimeni nu a mai încercat să pătrundă sufletul chinezesc, complex și straniu prin sensibilitatea lui orientală, cu excepția d-lui N. Tcaciuc — Albu. Sunt multe cazuri când un singur vers este suficient pentru a produce o poezie completă în traducerea unui literat de un temperament ca al poetului chinez pe care-l traduce. Trebuie suflet și simțire pentru a releva farmecul unei poezii de o frumusețe incomparabilă în original.

Însă traducerea o dublează :

„E toamnă, Peste balta cenușie
In cercuri line un bățlan de-argint
Bătrân stingher, brumat de nea'târzie
Tăcut fac streășină pe ochi cu mâna
Și cu privirea zările alină
Pe mal stau singur, sub picior, țărâna

(Bățlanul)

Versuri Dumnezești !

„ Le citește Dumnezeu,
Noaptea în sciipit de lună
Râde, plânge : Le am scris eu ?
Par'c'ar vrea să spună.

(Tu Fu către Li-tai-pe)

E necesar să marcăm un obiectiv în atingerea unor imagini simple, de invelișul sufletesc al temperamentului duios și omenesc. După cum perlele trebuie cizelate și lustruite tot astfel și perlele orientului chinez trebuiau șlefuite și au găsit un șlefuitor constient și talentat în N. Tcaciuc-Albu.

Panaft Nicolae

VEDENIE

*Iți curg prin păr stelufe de zăpadă
De parcă iarna-și leapădă vesmântul
Iți strălucesc aglici pe fața roză,
Ce ți-le-aduse în dar pe seară vântul.*

*Pari o păpușă mică și sglobie
Cu buzele de sânge moi și crude,
Cu părul, pale, pale, strâns pe câmpuri
Intins cu soarele prin ierburi ude.*

Panait Nicolae

Teatrale. O comedie de succes va fi jucată de către ansamblul secțiunii teatrale a asoc. „Prietenii Artelor” din Buzău. Personalul artistic e complet purificat și format numai din tineret.

Secțiunea muzicală e în formație în vederea audiției instrumentale și vocale cu elemente bucureștene.

CĂRȚI ȘI REVISTE

Cărți. Poetul Ioan Georgescu va scoate volumul „Cântece din umbră”.

Colecția de artă Apollo de sub conducerea d-lui Al. Busuioceanu, singura în țară, a editat prin Cartea Românească până acum pe Aman, Iser, Petrașcu, O. Han iar dintre buzoieni pe Tătărescu și Andreescu.

D. Zaharia Stancu a făcut cunoscut revistelor că Azi continuă să apară.

Gurile rele anunța dispariția minunatei publicații.

„Munca Literară” No. 5 va apare în curând cu colaborarea celor mai buni maeștri ai scrisului bucureștean și provincial.

„Cefereul” Anul I No. 1 Una dintre noile gazete de interes profesional ce apare în orașul nostru.

Colaborează d-nii: Pomiliu Ionescu, C. Georgescu, Obrejița, D. Teușanu, Gh. Popescu. — Partea literară e reprezentată bine prin d-nii T. N. și Ștefan Crăciun care semnează „Romanța ceferistă”.

Ideia Națională. Anul I No. 6 Foarte arareori s'a întâmplat ca o gazetă de provincie să nu se amestece în vârteii luptelor politice. Exemplu Ideea.

Din numărul acesta spicuim: Pentru însănătoșirea visteriei statului de d. av. N. N. Manolescu.

Carnet Literar după o stagnare de câteva luni își reia apariția schimbat radical. Această revistă se impusese dintr'un început. Tot odată suntem informați că și comitetul de redacție și-a făcut oarecare primenire. Colaborează d-nii Dem. Iliescu, Matei Ghimbășanu, Pomiliu Ionescu, Nic. Niculescu etc.

Redactor responsabil N. Niculescu str. Transilvaniei No. 23 Buzău.

Tipografia și Legătoria de cărți „LUCA I. OPRESCU”
Str. D-na Neaga No. 13 Buzău.